

İzmir Özel Türk Koleji

ÇOCUKLARIMIZIN EN ÖNEMLİ HAKLARINDAN BİRİ: OYUN OYNAMA HAKKI

İçinde bulunduğumuz ay, Okullarımızda Hakları konuştuğumuz ay. İnsan Hakları kapsamında kadın hakları, çocuk hakları ve hayvan haklarına vurgu yapıyor, her kademedeki öğrencilerimizi bugünün küçüğü, geleceğin yetişkini gördüğümüz için bilinçlendirmeye çalışıyoruz.

Çocuk Hakları dediğimizde, çocuklarımızın barınma, korunma ve yaşama hakkından eğitim hakkına kadar birçok hak akla geliyor. Oyun oynama hakkı da çocuklarımızın en önemli haklarından biri. Biz de İTK Okulları PDR Bölümü olarak bu yazımızda “Anaokulları Çocuklarının Oyun Gelişimi ve Oyuncak Seçimi” ile ilgili bilgi vermek istedik.

Oyun; gerçek yaşamın pratiği, serbestçe kabul edilmiş fakat bağlayıcı olan kurallara göre belli bir alan ve zaman süreci içinde sürdürülen, gerilim ve eğlence duygularını içeren, gerçek hayattan farklı olduğu bilinci ile yapılan gönüllü bir hareket ya da faaliyettir. Oyun; çocukların en gerçek uğraşı, başka bir deyişle işidir. Günümüzde, hep bir yerlere yetişme kaygısı ve zamansızlık nedeniyle çocukların serbestçe oyun oynayabilecekleri zamanlar ve alanlar kısıtlanıyor ne yazık ki. Oysa çocuklar, oyun oynarken öğrenirler. Çocuklar, oyun oynarken merak eder, araştırır, eğlenir, paylaşır, kendini ifade eder, deneyimler. Çocuğun hareket etme biçimi olan oyun, ona fiziksel gelişimi için ortam sunarken problem çözme, yaratıcılık ve sosyalleşme gibi bilişsel becerilerinin gelişmesine de yardımcı olur. Çocuğun kendisini iyi hissetmesi, mutlu olmasını sağlayan oyun, aynı zamanda çocuğun mental gelişimine de katkı sağlar.

“Oyun” etkinliğini tanımak, özelliklerini ve yaşa bağlı gelişimini bilmek, çocuğu anlamak, çocuğa, duygularını keşfetmesi ve yönetmesi açısından yardımcı olmak adına eğitimciler kadar ebeveynleri de ilgilendiren bir konudur. Oyun etkinlikleri çocuğun gelişim ve becerilerine bağlı olarak farklılıklar göstermektedir. Bu nedenle öncelikle oyunun yaşa bağlı olarak sosyal, zihinsel ve psikomotor becerilere göre gözlenen özelliklerini bilmemiz faydalı olacaktır.

1-Tek Başına Oyun / Duyu Motor Dönemde Alistırmalı Oyun(0 – 2): Tamamen fiziksel davranışlara bağlı olan çocukluğun ilk evresidir. Alistırmalı oyun, 0-2 yaşlar arası dönem olup, bakma, emme, elleri açıp kapama gibi duyu-motor gelişime bağlı oyun davranışları vardır ve bunlar tekrarlanmaktadır. Bu dönemde çocuk, kendi çevresindeki çocukların oyunlarından etkilenmeden bağımsız olarak tek başına oynar. Diğer kişilerle sosyal etkileşimi yoktur. Oyuncak paylaşımı da olmaksızın oyuncaklarıyla yalnız başına oynar. Topunu yuvarlar, plastisinden çeşitli şekiller yaratır, küplerden kuleler, köprüler yapar ve bu arada yaptığı işi dikkatle inceler, sevinir, kızar, kendi kendine söylenir. Yanında bir arkadaşı olsa bile onunla ilgilenmez, kendi oyununa devam eder. Bu dönem genellikle üç yaşına kadar sürer. Bu yaştan sonra, çocuk yalnız oynarken bir arkadaşı yanına gelecek olursa, doğal olarak ilgisi dağılır ve arkadaşının oyununa ilgi duyar, onu izler, onun oyununa katılmak ya da oyununa almak isteyebilir. Onunla iletişim kurar, oyuncaklarını paylaşabilir. Tek başına oyun döneminin en belirgin özelliği, çocuğun çevresindeki hiçbir şeyden etkilenmeden kendi oyununa devam etmesidir.

2-Sembolik (Simgesel) Oyun (2-11 yaş): Bu evrede, hayal güçlerinin elverdiği oranda sembolik oyundaki etkinlikleri, gerçek dünyada yer aldığı şekilde canlandırmaya çalışırlar. Bu süreçte hayallerinde yaşattıklarını

*“Yarınlarda
Var Olmak”*

www.ozelturkkoleji.com

İTK BAHATTİN TATIŞ KAMPÜSÜ
Mihapasa Cad. No:687-689
35280 Köprü / İzmir
T : 0 (232) 244 05 00
F : 0 (232) 231 32 75
info@itk.k12.tr

İTK BÜYÜKÇİĞLİ KAMPÜSÜ
801 9/21 Sokak No:22
35620 Çiğli / İzmir
T : 0 (232) 386 57 27
F : 0 (232) 386 11 14
ciglisube@itk.k12.tr

İTK BORNOVA KAMPÜSÜ
Ezrene Mah. Ord. Prof. Dr. Muhiddin Erel Cad.
No: 19 35040 Bornova – İzmir
T : 0 (232) 216 24 85
F : 0 (232) 216 24 90
bornovakampus@itk.k12.tr

İTK MARMARIS KAMPÜSÜ
Gökbel Mah. Kenan Evren Cad. No: 102/A
48700 Beldibi-Marmaris / Muğla
T : 0 (252) 419 19 19
F : 0 (252) 419 19 20
marmaris@itk.k12.tr

İTK MANİSA KAMPÜSÜ
Muradiye Mahallesi Manolya Sokak
No: 234 Yunusemre / Manisa
T : 0 (236) 250 50 70
F : 0 (236) 250 50 70
itkmanisa@itk.k12.tr

İzmir Özel Türk Koleji

temsil etmek üzere uygun malzeme, giysiler, nesnelere kullanılır. Erken dönem sembolik oyun sözsüz şekilde başlar. Bir nesnenin başka bir nesnenin yerini alması gibi sembolik oyun başlangıcı yeme, içme, yatma, uyuma, giyinme gibi çocuğun her gün içinde bulunduğu gündelik yaşam hareketlerini içerir. Bunları tekrarlamaktan hoşlanır. Buradan çocuk, nesnelere yönelip onların yaşam içindeki temsiline geçer. Çocuğun dilinin gelişmesiyle birlikte sözcükler nesnelere ve kişileri temsil etmeye başlar. Bu aşama çocuğa bilişsel olarak daha yüksek düzeyde temsil yeteneği kazandırır. Örneğin: Çocuk, saç fırçasını bebeğin yerine koyup, atkısını etrafına sarıp kolunda taşıyabilir. Çevresindekilere, “Bebeğimi biraz tutar mısınız? Ben mutfakta yemek hazırlayacağım.” diyebilir. Elindeki bebeği başkasına devrettiğinde ona sevgi ile bakmalarını, ağlatmamalarını tembih eder. Bir süre sonra bu hayali nesne başka bir nesnenin yerine geçebilir. Aynı saç fırçası, doğum günü partisine giderken arkadaşına vereceği bir hediye yerine geçer. Böylece nesne, gerçek özelliğini kaybedip, sembolik olarak zihinde canlandırılan bir durumun yerine geçer. Sembolik Oyun döneminin sosyal yönü üç yaş düzeyinde farklı özellikler gösterir.

2.1 Paralel Oyun: Çocuk, diğer çocuklarla aynı ortamda, fakat diğerlerinden bağımsız olarak oyunu sürdürür. Kullanılan oyun aracı ve oynanan oyunlar çocukların aynı ortamda olmasını gerektirebilir. Seçilen oyun ve oyuncaklar birbirine benzeyebilir fakat paralel oyun döneminde olan çocuklar birbirinden ve çevrelerinden etkilenmeden, oyunlarına bağımsız olarak devam ederler. Paralel oyunda, çocukların birbirleriyle sosyal etkileşimleri çok azdır. Ancak bir oyuncağı istemek, düşüncelerini söylemek gibi az iletişim gerektiren durumlar için birbirleriyle etkileşim içinde olurlar. Paralel oyun iki yaşlarında başlar, anaokulunun ilk yılında da sürer. Çocuğun bir başka çocukla iletişim kurması için ilk adımı atmasına yardımcı olur. Paralel oyun dönemi genellikle iki- dört yaşlar arası olarak belirlense de çocuktan çocuğa ya da oyun tipine göre bu yaş sınırı değişebilir.

2.2 Birlikte Oyun: Çocuk, bu oyun aşamasına geldiğinde çevresine de ilgisi artmıştır. Oyunda iki ya da üç çocuk aynı oyun malzemesini kullanır, aynı oyunda yer alır fakat her biri yine kendi oyununa devam eder.

2.3 İşbirlikçi Oyun: Çocuk başkalarıyla işbirliği yapabilecek aşamaya geldiğinde, iletişim kurarak grup oyunlarına katılır. Bu evrede çocukların oyun içinde birbirlerine ihtiyaçları vardır. Oyun ancak birlikte paylaşıldığında, işbirliği olduğunda amacına ulaşır. Oyunun ortak bir amacı vardır, bu amaca uygun olarak çeşitli roller paylaşılır ve oyun ortaklaşa yürütülür. Çocuklar arasında gerçek bir sosyal iletişim vardır. Ayrıca oyun materyalleri de oyunun amacına uygun olarak paylaşılır. Kooperatif oyunun en belirgin özelliği; çocukların hareketlerinde ve düşüncelerinde tek kişi olmadıklarını kabul etmeleri ve bu gerçeğe bağlı kalarak oyuncaklarını, duygularını, düşüncelerini, rollerini paylaşmalarıdır.

3-Kurallı Oyun (11-12 Yaş sonrası): Zihinsel işlevlerin ileri düzeyde olduğu dönemdir. Bu dönemde oyun kadar oyunun kuralları da önemlidir. 11-12 yaş döneminden sonraki ergenlik, yetişkinlik ve yaşlılık dönemlerinde de kurallı oyun özellikleri görülür.(Yetişkinlikte iskambil, satranç, spor oyunları gibi.)

OYUNCAK SEÇİMİ

*“Yarınlarda
Var Olmak”*

www.ozelturkkoleji.com

İTK BAHATTİN TATIŞ KAMPÜSÜ
Mihapasa Cad. No:687-689
35280 Köprü / İzmir
T : 0 (232) 244 05 00
F : 0 (232) 231 32 75
info@itk.k12.tr

İTK BÜYÜKÇİĞLİ KAMPÜSÜ
801 9/21 Sokak No:22
35620 Çiğli / İzmir
T : 0 (232) 386 57 27
F : 0 (232) 386 11 14
ciglisube@itk.k12.tr

İTK BORNOVA KAMPÜSÜ
Ezrene Mah. Ord. Prof. Dr. Muhiddin Erel Cad.
No: 19 35040 Bornova – İzmir
T : 0 (232) 216 24 85
F : 0 (232) 216 24 90
bornovakampus@itk.k12.tr

İTK MARMARİS KAMPÜSÜ
Gökbel Mah. Kenan Evren Cad. No: 102/A
48700 Beledibi-Marmaris / Muğla
T : 0 (252) 419 19 19
F : 0 (252) 419 19 20
marmaris@itk.k12.tr

İTK MANİSA KAMPÜSÜ
Muradiye Mahallesi Manolya Sokak
No: 234 Yunussemre / Manisa
T : 0 (236) 250 50 70
F : 0 (236) 250 50 70
itkmanisa@itk.k12.tr

İzmir Özel Türk Koleji

Çocuklar için oyuncak alırken uyulması gereken bazı esaslar vardır. Bunlar da şu şekilde sıralanabilirler:

1 - Çocukların yaşı: Erken çocukluk dönemi birçok gelişim alanında hızlı bir devinmenin olduğu bir süreçtir. Bu nedenle çocuğun yaş ve gelişim dönemine uygun oyuncakların seçilmesi çocuğun oyuncaktan alacağı keyif ve doyum açısından önemlidir. Seçilecek oyuncuğun çocuğun yaşına uygun olup olmadığının araştırılması ve çocukla beraber oyuncak almaya gidildiğinde çocuğa yaşına uygun oyuncakların tanıtılması faydalı olacaktır.

2- Oyuncaklar sınırlayıcı olmamalıdır: Küçük çocukların oyunları büyük oranda hayal güçlerine dayanır. Özellikle sembolik oyun dönemindeki çocukların herhangi bir nesneyi bambaşka şeylere dönüştürebilme becerileri dikkate alındığında sınırlı işlevli oyuncaklar yerine çocuğun hayal gücünü geliştirip ona çeşitli oyun imkanları sunan cinsten oyuncaklar tercih edilmelidir. Örneğin sürekli gülen ya da tuvalet, yemek, uyku gibi ihtiyaçlarını söyleyen bebekler yerine basit sade bir bebek seçmek, çocuğun oyun içinde hayal gücünü farklı duygu ve deneyimlerini ortaya koyması için daha uygun olacaktır.

3- Oyuncaklar çocuğun yaşam deneyimlerine uygun olmalıdır: Çocuğa alınacak oyuncaklar çocuğun yaşam tecrübesi içinde var olan çevrelerden seçilmeli veya daha önce tanımadığı bir çevrelerle ilgili deneyim kazanması desteklenmelidir. Örneğin daha önce hiç pazara gitmemiş bir çocuğa meyve sebze tezgahları alırken yaptıracağınız bir pazar ziyareti çocuğun farklı deneyimler kazanmasını destekleyecek, bu deneyimler de oyuncuğa yükleyeceği sembolik anlamları çeşitlendirecektir.

4-Oyuncak yeni oyun kurmaya uygun olmalıdır: Bir oyuncak ya kendiliğinden çok yönlü kullanmaya elverişlidir, ya da belli bir oyuncak grubu içindeki yerini doldurur. Çocuğun oyun kurabilmesi bakımından oyun odasındaki oyuncaklar arasında bir uyum olması gerekir. El arabaları, inşaat kütükleri ve diğer malzemeler, römorklu oyuncaklar, mobilyalar vs. bir grubu; bebek takımları, salıncıklar, ev âletleri oyuncakları vs. bir grubu; trenler, demiryolları, taksiler, köprüler, trafik işaretleri vs., bir başka grubu oluştururlar. Oyuncak alımında çocuğun oyun kurma grupları düşünülerek yapılacak seçimler daha faydalı olacaktır.

5- Oyuncuğun yapıldığı madde: Günümüzde çok farklı malzeme, boyut, şekil, renk ve işlevlerden oluşan oyuncaklar üretilmektedir. Bu kadar fazla çeşit arasında doğru oyuncuğu bulmak için kriterleri doğru belirlemek önemlidir. Sağlığa zararlı malzemelerle üretilmiş ya da boyanmış oyuncaklardan kaçınmak amacıyla satıcı veya üretici firmadan bilgi almak uygun olacaktır.

6-Oyuncakların boyutları, şekilleri ve renkleri: Çocuklar canlı, çekici renkleri tercih ederler. Bu nedenle oyuncak seçerken çocuğa karmakarışık, kendisini yoracak renkte oyuncaklar yerine birkaç renkte boyanmış sade oyuncaklar tanıtmak fazla uyarandan dolayı oluşabilecek odaklanma güçlüklerini engelleme konusunda çocuğu destekleyecek bir tutum olacaktır. Oyuncakların boyutlarına da dikkat etmek gerekir. Çocuklar bazen gördükleri en büyük oyuncuğu almak isteseler de devasa bir oyuncak ayının kaderi çoğu vakit odanın bir köşesinde tozlanmaktadır. Oyuncak çocuğun kolayca taşıyabileceği veya kurup kaldırabileceği boyutlarda olmalıdır.

7- Tüm duyguların ifade edilebileceği oyuncaklar: Çocuklar, mutluluk, neşe, sevgi gibi olumlu duygular kadar üzüntü, hayal kırıklığı, öfke gibi olumsuz duyguları da yaşarlar. Oyun odasında tüm duygularını ifade

*"Yarınlarda
Var Olmak"*

www.ozelturkkoleji.com

İTK BAHATTİN TATIŞ KAMPÜSÜ
Mihripaşa Cad. No:687-689
35280 Köprü / İzmir
T : 0 (232) 244 05 00
F : 0 (232) 231 32 75
info@itk.k12.tr

İTK BÜYÜKÇİĞLİ KAMPÜSÜ
801 9/21 Sokak No:22
35620 Çiğli / İzmir
T : 0 (232) 386 57 27
F : 0 (232) 386 11 14
ciglisube@itk.k12.tr

İTK BORNOVA KAMPÜSÜ
Ezrene Mah. Ord. Prof. Dr. Muhiddin Erel Cad.
No: 19 35040 Bornova - İzmir
T : 0 (232) 216 24 85
F : 0 (232) 216 24 90
bornovakampus@itk.k12.tr

İTK MARMARİS KAMPÜSÜ
Gökbel Mah. Kenan Evren Cad. No: 102/A
48700 Beledibi-Marmaris / Muğla
T : 0 (252) 419 19 19
F : 0 (252) 419 19 20
marmaris@itk.k12.tr

İTK MANİSA KAMPÜSÜ
Muradiye Mahallesi Manolya Sokak
No: 234 Yunusemre / Manisa
T : 0 (236) 250 50 70
F : 0 (236) 250 50 70
itkmanisa@itk.k12.tr

İzmir Özel Türk Koleji

edebileceği oyuncakların olması çocuğun duygusal gelişimi açısından önemlidir. Ancak bu konuda dikkat edilmesi gereken nokta şudur: Silah, tabanca, bıçak gibi oyuncaklar öfkeyi rahatlıkla ifade edebileceği seçeneklerdir ancak çocuğa bunlara benzer oyuncaklar oynarken başka insanlara zarar vermemesi gerektiğini öğretme sorumluluğu ebeveynlerindir.

8- Oyuncakların sayısı: Ebeveynlerin en çok zorlandıkları konu çocuğun kaç tane oyuncuğu olması gerektiği konusudur. Bu soruya “şu kadar” diye net bir cevap vermek mümkün değildir. Ancak bazı önemli noktalara dikkat edilerek uygun miktar belirlenebilir. Yeni oyuncak alışverişine başlamadan önce artık oynanmayan ancak zarar görmemiş, işlevini yitirmemiş oyuncakların ayrılması ve bunların uygun bir şekilde elden çıkarılması (okulların, sosyal derneklerin düzenlediği kermeslere bağışlama, ihtiyacı olan çocuklara hediye etme vb.) önemlidir. Bu ayıklama işlemi çocuğa ait bir iştir ve bunu gönüllü olarak yapmalıdır ancak çocuklar çoğu zaman artık oynamasalar bile oyuncaklarını vermek istemezler. Bu nedenle çocuğa yeni oyuncaklar almadan önce eski ve kullanılmayan oyuncaklarını vermesi gerektiğini nedenleriyle açıklamak ve hazır olana kadar zaman vermek önemlidir. Yeni oyuncaklar alma zamanı yaklaştığında yapacağı bu ayıklama işlemi hem her zaman oyuncaklarının yaşına uygun olması hem de çocuğun paylaşma becerilerini desteklemesi açısından faydalı olacaktır.

Psk.Danışman Deniz TOSUNER
Uzm.Psk.Danışman Yudum TAN AKIN
İTK OKULLARI PDR BÖLÜMÜ